Lietas arhīva Nr. AA43-0687-24/8
ECLI:LV:ADAT:2024:1022.A420173123.10.S

ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā, 2024.gada 22.oktobrī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Irina Kaļiņina, tiesnese Roze Paegle un tiesnese Santa Liniņa

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. B/ pieteikumu par labvēlīgāka administratīvā akta par kriminālprocesā nodarītā kaitējuma atlīdzinājumu 116 692,74 *euro* apmērā izdošanu, sakarā ar /pers. B/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2024.gada 4.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers. B/ 2023.gada 6.februārī vērsās Ģenerālprokuratūrā ar lūgumu atlīdzināt kriminālprocesā Nr.11816004019 nodarīto kaitējumu 116 785,08 *euro* apmērā, ko veido zaudējumi – 1,61 *euro* par 2019.gada 30.septembra iesnieguma nosūtīšanu, 16,95 *euro* par zibatmiņas iegādi, 593,95 *euro* par datora iegādi, 5,72 *euro* mācību maksa, 4,27 *euro* par samaksāto valsts nodevu par 2020.gada 23.novembra izziņas Nr.14-10/12043 izsniegšanu no Iekšlietu ministrijas Sodu reģistra (turpmāk – izziņa), 1,48 *euro* par 2019.gada 29.jūlija iesnieguma nosūtīšanu, 3,17 *euro* ceļa izmaksas, 4,23 *euro* dokumentu kopiju izmaksas, 17,22 *euro* ieraksta kopijas izmaksas, 116 078,67 *euro* atrautā peļņa, kā arī nemantiskais kaitējums 56 *euro* par nepamatotu brīvības ierobežošanu (aizturēšanu).

Ar Ģenerālprokuratūras 2023.gada 8.maija lēmumu Nr.N-131-2023-00340 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) nolemts daļēji apmierināt pieteicēja prasījumu, atlīdzināt zaudējumus 2,31 *euro* par 2019.gada 30.septembra iesnieguma nosūtīšanu un nemantisko kaitējumu 64 *euro* par nepamatotu brīvības ierobežošanu (aizturēšanu) no 2019.gada 24.jūlija plkst.7.05 līdz 2019.gada 25.jūlija plkst.14.50, pārējā daļā pieteicēja iesniegums noraidīts. Pārsūdzētais lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

Ģenerālprokuratūra konstatēja Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Kaitējuma atlīdzināšanas likums) 4.panta pirmās daļas 2.punktā noteikto kriminālprocesā nodarītā kaitējuma atlīdzinājuma tiesisko pamatu – kriminālprocess Nr.11816004019, kurā pieteicējs tika turēts aizdomās par Krimināllikuma 177.panta trešajā daļā un 196.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, izbeigts personu reabilitējošu apstākļu dēļ.

Pieteicējam kratīšanas laikā izņemtais dators un zibatmiņa tika atdoti atpakaļ, līdz ar to nav pamata atlīdzināt izdevumus par vēl viena datora un zibatmiņas iegādi. Pieteicējam bija pienākums samaksāt mācību maksu par studijām neatkarīgi no kriminālprocesa uzsākšanas un viņa procesuālā statusa tajā, līdz ar to izdevumus 5,72 *euro* kā daļu mācību maksas nav pamata uzskatīt par zaudējumiem Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 10.panta pirmās daļas izpratnē. Ievērojot, ka izziņa tika pieprasīta pēc tam, kad kriminālprocess pret pieteicēju tika izbeigts pirmo reizi 2020.gada 19.oktobrī, secināms, ka ziņas pieprasītas ārpus kriminālprocesa norises, līdz ar to nav pamata atlīdzināt izdevumus par izziņas izsniegšanu, jo arī tie nav uzskatāmi par zaudējumiem. Nav pamata Kaitējuma atlīdzināšanas likumā noteiktajā kārtībā atlīdzināt izdevumus 1,48 *euro*, kas pieteicējam radušies saistībā ar pierādījumu iegūšanu civilprocesā.

Attiecībā uz transporta izdevumiem 3,17 *euro*, iesniegtie pierādījumi neliecina par to, kādi jautājumi ir tikuši pārrunāti tikšanās laikā bankā, tāpat no iesniegtajiem pierādījumiem nav skaidrs, kāds ir bijis bankai nosūtītā paskaidrojuma saturs un kādēļ papildus paskaidrojumā norādītajam pieteicējam bija nepieciešams bankā ieraksties klātienē.

Dokumentu un ieraksta kopiju izmaksas 4,23 *euro* un 17,22 *euro* nav atzīstamas par zaudējumiem, proti, pieteicējam izdevumi nav radušies kriminālprocesā.

Pieteicējs darba tiesiskās attiecības ar /Nosaukums A/bija pārtraucis pirms kriminālprocesa uzsākšanas, pieteicējam savstarpēji vienojoties ar darba devēju. Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka procesa virzītāja rīcības dēļ ir noticis peļņas samazinājums.

[2] Pieteicējs vērsās tiesā ar pieteikumu par labvēlīgāka administratīvā akta par kriminālprocesā nodarītā kaitējuma atlīdzinājumu kopsummā 116 701,24 *euro* apmērā, ko veido zaudējumi – 16,95 *euro* par zibatmiņas iegādi, 593,95 *euro* par datora iegādi, 4,27 *euro* par samaksāto valsts nodevu par izziņas izsniegšanu, 3,17 *euro* ceļa izmaksas, 4,23 *euro* dokumentu kopiju izmaksas un 116 078,67 *euro* atrautā peļņa. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] 2019.gada 24.jūlijā kratīšanas laikā tika izņemta zibatmiņas ierīce un dators, kas pielīdzināms mantas atņemšanai. Izņemtās mantas netika izmantotas pierādīšanā. Pēc nesekmīgiem lūgumiem tās atdot, pieteicējs bija spiests nopirkt jaunu zibatmiņas ierīci, lai sagatavotu liecību kriminālprocesā, turpinātu gatavoties un piedalīties civillietā, turpinātu studijas, un datoru, lai to izmantotu ikdienas vajadzībām.

[2.2] Izziņa tika pieprasīta, lai pierādītu to, ka kriminālprocesā piemērotie drošības līdzekļi bija nepamatoti.

[2.3] Par ceļa izmaksu zaudējumiem norādīts, ka pieteicējam bija nepieciešams informēt banku par apstākļiem, kas saistīti ar uzsākto kriminālprocesu, un tā ietvaros uzlikto arestu nekustamajiem īpašumiem, ko nebija izdarījis procesa virzītājs.

Pieteicējs pieteikumam pievienojis 2019.gada 4.septembrī klātienē iesniegto paskaidrojumu bankai ar bankas darbinieka apstiprinājumu par dokumenta saņemšanu. Līdz ar to pieteicējs uzskata, ka ceļa izdevumi no pieteicēja dzīvesvietas līdz bankai ir zaudējumi, kas atlīdzināmi.

[2.4] Dokumentu kopijas tika pieprasītas, lai sagatavotu pamatotu iesniegumu par kriminālprocesā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu. Līdz ar to kriminālprocesa materiālu kopiju iegūšana ir cēloniskā sakarā ar kriminālprocesa norisi. Procesa virzītājs izsniedza tikai to dokumentu kopijas, kuras attiecās uz pieteicēju un bija nepieciešamas.

[2.5] Par atrauto peļņu pieteicējs norāda, ka pārsūdzētajā lēmumā nepamatoti tika vērtēti darba tiesisko attiecību izbeigšanas apstākļi, nevis cēlonis jaunu darba attiecību nodibināšanas neiespējamībai. Atrautās peļņas cēlonis ir kriminālprocesā sagrautā profesionālā reputācija. Pieteicējs neprasīja

noteikt nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu par goda un cieņas aizskārumu, bet prasīja atlīdzinājumu par profesionālās reputācijas aizskārumu, kā rezultātā pieteicējs zaudēja konkurētspēju darba tirgū un secīgi neieguva darba samaksu, kuru būtu guvis parastos apstākļos.

/datums/ plašsaziņas līdzeklī pirmo reizi publiski tika izplatīta informācija par kriminālprocesu, un kopš tā laika visas ziņas ir pieejamas arī šobrīd, tādējādi reputācijai nodarītais kaitējums turpinās. Par uzsākto kriminālprocesu informācija bijusi vairākos masu medijos, līdz ar to pieteicēja darba meklējumi bijuši nesekmīgi, jo banku sektorā tiek prasīta personas nevainojama reputācija.

Pieteicējs aprēķinos ņēmis vērā no 2018.gada 1.janvāra līdz 2018.gada 23.novembrim bankā gūtos *bruto* ienākumus, kopā 51 909,79 *euro*, aprēķinot dienas vidējo ienākumu –159,23 *euro* dienā, kuru piemērojis laika posmam no 2019.gada 28.aprīļa līdz 2021.gada 26.aprīlim (729 dienas) saistībā ar kriminālprocesa sākumu 2019.gada 28.aprīlī līdz dienai, kad uzsāka darbu citā komercsabiedrībā. Atrautā peļņa sastāda 116 078,67 *euro* (159,23 *euro* x729=116 078,67 *euro*), kurai pieteicējs lūdz piemērot Centrālās statistikas pārvaldes noteikto patēriņa cenu indeksu.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas spriedumu pieteikums apmierināts daļā par zaudējumu 4,23 *euro* atlīdzinājumu, pārējā daļā pieteikums noraidīts. Spriedums pamatots ar turpmāk minēto.

[3.1] Lietā nav strīds, ka pastāv Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmās daļas 2.punktā paredzētais tiesiskais pamats pieteicējam prasīt kaitējuma atlīdzinājumu šā likuma izpratnē.

Lietā ir strīds, vai pastāv cēloņsakarība starp iestādes (policijas) rīcību kriminālprocesā un pieteicēja norādīto kaitējumu (zaudējumiem).

[3.2] Pieteicējs zaudējumus par zibatmiņas ierīces un datora iegādi saista ar to, ka kriminālprocesā kratīšanas laikā tika izņemta zibatmiņas ierīce un dators, kuri viņam bija nepieciešami, lai tos izmantotu ikdienas vajadzībām (mācību procesā un tiesvedībai civillietā). Tāpēc viņš bija spiests nopirkt jaunu zibatmiņas ierīci un datoru.

2020.gada 27.oktobrī pieteicējs apliecinājis, ka visas 2019.gada 24.jūlija kratīšanas laikā izņemtās mantas ir atdotas (*lietas 1.sējuma 181.lapa*). Savukārt 2019.gada 31.jūlijā pieteicējs iegādājies zibatmiņas ierīci par 16,95 *euro* (*lietas 1.sējuma 44.lapa*) un 2019.gada 8.novembrī – datoru un programmu *MS Office* kopā par 593,95 *euro* (*lietas 1.sējuma 45.lapa*).

No pieteicēja sarakstes ar policiju izriet, ka pieteicējam saistībā ar kratīšanas laikā izņemtajām mantām ir bijis apgrūtinošs mācību process un procesuālo tiesību realizācija tiesvedībā civillietā, un tā iemesla dēļ pieteicējs izmantojis aizņemtu datortehniku un iegādājies zibatmiņas ierīci (*lietas 1.sējuma 158.-159.lapa*). Pieteicējs ne iesniegumā policijai, ne pieteikumā tiesai nav norādījis, ka viņam būtu radušies kādi tieši zaudējumi tā iemesla dēļ, ka kratīšanas laikā tika izņemts dators un zibatmiņas ierīce. Proti, nav konstatējams, ka laikā no mantas izņemšanas līdz tās atdošanai būtu radušies reāli zaudējumi mantiskā izteiksmē. Tātad laikā, kad kratīšanas darbības rezultātā tika izņemts dators un zibatmiņas ierīce, pieteicējs savu iespēju robežās darīja visu iespējamo, lai novērstu savus zaudējumus (*Administratīvā procesa likuma 96.pants*). Zaudējumam pašam par sevi ir mantisks raksturs un tā esība un apmērs ir konkrēti pamatojams un pierādāms. Zaudējuma atlīdzības uzdevums ir atjaunot to mantas stāvokli, kāds būtu bijis tad, ja mantas samazinājums aizskāruma dēļ nebūtu radies. Līdz ar to, ja manta atrodas pieteicēja īpašumā un pieteicējam šobrīd ir tiesības brīvi rīkoties ar šo mantu, tostarp atsavināt to, zaudējumu atlīdzināšana par jauna datora un jaunas zibatmiņas ierīces iegādi radītu pieteicēja iedzīvošanos uz atbildētāja rēķina. Citiem vārdiem, pieteicējs nevar vienlaicīgi paturēt gan mantu, gan prasīt par to zaudējuma atlīdzinājumu.

[3.3] Pieteicējs pēc kriminālprocesa izbeigšanas 2020.gada 19.oktobrī (*lietas 1.sējuma 162.-180.lapa*), lai pierādītu kriminālprocesā veikto darbību – piemēroto drošības līdzekļu – nepamatotību, pieprasījis izziņu, par kuru veicis valsts nodevas maksājumu 4,27 *euro*. Tātad pieteicējam šādi izdevumi radušies jau pēc nepamatotā kriminālprocesa izbeigšanas un drošības līdzekļu atcelšanas. Attiecīgi secināms, ka šādi izdevumi par izziņas iegūšanu nav radušies un nav attiecināmi uz pierādījumu iegūšanu kriminālprocesā. Turklāt jāņem vērā, ka pieteicēja iesniegumā Ģenerālprokuratūrai (*lietas 1.sējuma 15.-33.lapa*) norādītais par piemēroto drošības līdzekli (tā spēkā esības laikā) tiek saistīts ar pieteicēja dalību citā tiesvedībā civillietā un savu procesuālo tiesību realizācijas apgrūtinājumu, tomēr uz kādiem reāliem zaudējumiem saistībā ar drošības līdzekļa piemērošanu netiek norādīts.

[3.4] 2020.gada 19.novembrī pieteicējs veicis samaksu 4,23 *euro* par dokumentu kopēšanu no kriminālprocesa materiāliem. 2021.gada 17.marta iesniegumā Ģenerālprokuratūrai (*lietas 1.sējuma 15.-33.lapa*) pieteicējs norādījis, ka šie dokumenti, nenorādot tieši kādi, bija nepieciešami minētā iesnieguma sagatavošanai. Tikai pieteikumā tiesai pieteicējs norādījis, ka no kriminālprocesa materiāliem ieguvis deviņu dokumentu kopijas, uz kuriem bijušas atsauces iesniegumā Ģenerālprokuratūrai.

Tiesa konstatēja, ka kriminālprocesa materiālu kopiju iegūšana ir cēloniskā sakarā ar kriminālprocesa norisi. Izskatāmajā gadījumā ņemams vērā, vai pieteicējam kā kriminālprocesā iesaistītai personai saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 375.panta otro daļu ir tiesības iepazīties ar krimināllietas materiāliem pēc kriminālprocesa pabeigšanas un galīgā nolēmuma stāšanās spēkā, neatkarīgi no veida, kādā ir pabeigts kriminālprocess. Tiesa secināja, ka Ģenerālprokuratūra pārsūdzētajā lēmumā un paskaidrojumā bez ievērības ir atstājusi apstākli, ka pieteicējs ietilpst to subjektu lokā, kuriem atbilstoši Kriminālprocesa likuma 375.panta otrajai daļai ir tiesības iepazīties ar krimināllietas materiāliem (tai skaitā izgatavot to kopijas). Tādējādi pieteicējam ir atlīdzināmi 4,23 *euro*.

[3.5] Attiecībā uz ceļa izmaksu zaudējumu atlīdzinājumu tiesa konstatēja, ka pieteicēja paskaidrojums bankai saistīts ar atsevišķu personu darbībām, iniciējot kriminālprocesu, un pieteicēja darba pienākumiem aizdevumu izsniegšanā bankā, un norādīts, ka pieteicējs ir lūdzis izbeigt kriminālprocesu. Neviens no šajā paskaidrojumiem norādītajiem jautājumiem nav saistīts ar policijas pieņemtā lēmuma par aresta uzlikšanu mantai paziņošanas izpildi un ka pieteicējam saistībā ar šāda lēmuma paziņošanas trūkumiem kriminālprocesā rastos nepieciešamība nodrošināt sava īpašuma saglabāšanu, lai novērstu mantas zaudējumu. Turklāt nav konstatējams, ka pieteicējs vispirms būtu izteicis lūgumu procesa virzītājam saistībā ar nepieciešamību informēt banku par pieņemto lēmumu.

Kaitējuma atlīdzināšanas likumā nav paredzēts atlīdzināt jebkurus izdevumus, kas personai radušies attiecīgā kriminālprocesa laikā, bet tādus, kuriem ir ietekme uz personas ienākumiem, konkrētu mantu, kriminālprocesā nepamatoti pieprasītiem maksājumiem un juridiskās palīdzības izmantošanu. Atlīdzināmajos zaudējumos nav ietverami tādi ceļa izdevumi, kas radušies, pieteicējam apmeklējot banku, arī, ja tas pastarpināti saistīts ar uzsākto kriminālprocesu.

[3.6] Prasījums, kādu to izteicis pieteicējs, ir saistīts ar iespējamu tiesību aizskārumu – goda un cieņas jeb reputācijas aizskāruma veidā, ko pieteicējs kā nemantisko kaitējumu (*Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 11.panta 1.punkts*) ir novērtējis naudas izteiksmē nesaņemtās darba samaksas apmērā. Līdz ar to nevar būt runa par mantiskā zaudējuma atlīdzinājumu atrautās peļņas vai nesaņemtās darba samaksas veidā. Kaitējuma atlīdzināšanas likuma izpratnē šādi mantiskie zaudējumi pieteicējam nevarēja rasties, jo kriminālprocesa dēļ pieteicēja tiesības pildīt darba pienākumus nebija ierobežotas. Pieteicējs vēl pirms kriminālprocesa uzsākšanas – no 2018.gada 22.novembra bija atstādināts no darba pienākumu veikšanas bez darba samaksas saglabāšanas (*lietas 1.sējuma 50.lapa*); ar 2018.gada 23.novembri pēc abpusējas vienošanās pārtrauktas darba tiesiskās attiecības. Savukārt uz citu ienākumu veidu, kas rastos no iespējamās vai sagaidāmās peļņas, pieteicējs nav norādījis.

[3.7] Pieteicējs pamatā sava goda un cieņas jeb reputācijas aizskārumu un tā sekas saista ar plašsaziņas līdzekļos izplatīto informāciju par kriminālprocesu, un, ka kopš tā laika visas ziņas par kriminālprocesu ir pieejamas arī šobrīd, tādējādi reputācijai nodarītais kaitējums turpinās, kā rezultātā pieteicējs nevar atrast darbu banku sektorā.

Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 16.pantā ir noteikti privātpersonas tiesisko interešu aizsardzības līdzekļi. Šādas tiesības ir paredzētas arī likuma

„Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem" 21.pantā un Civillikuma 2352.[1]pantā. No pieteicēja tiesas sēdē sniegtā paskaidrojuma izriet, ka viņš nav izmantojis šo tiesību aizsardzības līdzekli, lai atjaunotu savu reputāciju likumā noteiktajā kārtībā, ja uzskatīja, ka tā tikusi ietekmēta.

Tiesa atzina, ka valsts atbildības pamats šajā gadījumā nav konstatējams. Tiesa nepiekrita pieteicēja viedoklim, ka kriminālprocesa laikā tieši procesa virzītājs būtu apzināti izpaudis izmeklēšanas noslēpumu, kā rezultātā ziņas par kriminālprocesu nonāca plašsaziņas līdzekļos. Pieteicēja apgalvojumi, kurus nepierāda citi pierādījumi, nav uzskatāmi par pierādījumiem Administratīvā procesa likuma izpratnē. Līdz ar to tikai pieteicēja paskaidrojumi nav pietiekams nemantisko kaitējumu pamatojošs apstāklis.

[4] Pieteicējs par Administratīvās rajona tiesas spriedumu daļā, ar kuru noraidīts pieteikums par zaudējumu – 16,95 *euro* par zibatmiņas iegādi, 593,95 *euro* par datora iegādi, 3,17 *euro* ceļa izmaksas un 116 078,67 *euro* atrautā peļņa (kopsummā 116 692,74 *euro*) – atlīdzinājumu, iesniedza apelācijas sūdzību. Pieteicējs uztur pieteikumā minētos argumentus šajā daļā un papildus norāda turpmāko.

[4.1] Tiesa nav ņēmusi vērā Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 10.panta pirmo daļu un 13.panta pirmo daļu. Zaudējumu par zibatmiņas un datora iegādi cēlonis ir iestādes neattaisnojama bezdarbība.

[4.2] Informācija par ieķīlātajiem nekustamajiem īpašumiem uzliktajiem arestiem ir ietverta jau paskaidrojumu /Nosaukums E/ Latvijas filiālei pirmajā teikumā. Procesa virzītāja bezdarbība, neinformējot hipotekāro kreditoru, ir viena no pieļautajām kriminālprocesuālajām kļūdām, uz kurām pieteicējs norādījis 2021.gada 17.marta iesniegumā Ģenerālprokuratūrai. Tiesa arī šajā gadījumā nav piemērojusi Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 13.panta pirmo daļu.

[4.3] Ģenerālprokuratūra un tiesa atrautās peļņas atlīdzināšanas atteikumu vispirms pamato ar civiltiesību doktrīnas atziņām, kas varētu būt tikai palīgavots civiltiesisku strīdu izšķiršanā.

Civiltiesības nav izmantojamas, lai izšķirtu personas strīdu ar valsti. Tiesai bija jāpiemēro Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 10.panta pirmā un otrā daļa un 12.panta trešā un sestā daļa.

Tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 249.pantu un patvaļīgi grozījusi pieteikuma priekšmetu no mantiskā zaudējuma uz nemantisko kaitējumu un piemērojusi tam Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 11.panta 1.punktu.

Pieteicējs nav apgalvojis, ka kriminālprocesa (procesuālo lēmumu) dēļ viņam būtu ierobežotas tiesības pildīt darba pienākumus. Ģenerālprokuratūrai un tiesai nav pamata pieteicēja iepriekšējo darba tiesisko attiecību izbeigšanu kā faktu izmantot argumentācijā. Tas ir pretrunā Administratīvā procesa likuma 9.pantā nostiprinātajam patvaļas aizlieguma principam. Tiesa nav vērtējusi, kas ir patiesais cēlonis tam, ka pieteicējs ilgstoši nevarēja atrast jaunu darbu.

Pieteicējs izmantoja Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 16.panta otrajā daļā noteiktās tiesības tiklīdz tas kļuva iespējams. Ievērojot, ka Ģenerālprokuratūras paskaidrojumos minētais aicinājums izmantot Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 16.pantā otrajā daļā ietvertās tiesības tiek izmantots kā jauns apstāklis, lai atteiktu atrautās peļņas atlīdzinājumu, taču tas nebija ietverts pārsūdzētajā lēmumā, ir pieļauts Administratīvā procesa likuma 150.panta otrās daļas pārkāpums. Tieši valsts, nevis plašsaziņas līdzekļi, ir atbildīga par kaitējumu pieteicēja reputācijai.

[5] Ģenerālprokuratūra paskaidrojumā par pieteicēja apelācijas sūdzību uzskata to par noraidāmu un paskaidro turpmāko.

[5.1] Pirmās instances tiesa, lemjot par zaudējumu atlīdzību saistībā ar zibatmiņas un datora iegādi, ir pareizi piemērojusi Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 10.panta pirmo daļu.

Izdevumus, kas pieteicējam radušies, iegādājoties jaunu datoru un zibatmiņu, nav pamata uzskatīt par mantiski novērtējamu pametumu. Nepastāv strīds, ka pieteicējam kratīšanas laikā izņemtais dators un zibatmiņa tika atdoti atpakaļ, un, ka laikā, kad izņemtā zibatmiņa un dators atradās pie procesa virzītāja, pieteicējs iegādājās jaunu datoru un jaunu zibatmiņu. Tātad pēc tam, kad pieteicējam tika atdots izņemtais dators un zibatmiņa, viņa īpašumā bija divi datori un divas zibatmiņas. Līdz ar to mantiski novērtējams pametums nav konstatējams. Tā kā netika konstatēti zaudējumi, tiesai nebija pamata piemērot Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 13.panta pirmo daļu.

[5.2] Iesniegumam par kaitējuma atlīdzību pieteicējs nebija pievienojis pierādījumus par to, kādi jautājumi tika pārrunāti tikšanās laikā bankā, un, ka tikšanās laikā ar bankas pārstāvi ir ticis skaidrots tikai un vienīgi jautājums par aresta uzlikšanu ieķīlātajiem nekustamajiem īpašumiem. Vēršoties tiesā, pieteicējs iesniedza 2019.gada 4.septembrī klātienē /Nosaukums E/ Latvijas filiālei iesniegtos paskaidrojumus. Pirmās instances tiesa pamatoti atzinusi, ka paskaidrojums bankai saistīts ar atsevišķu personu darbībām, iniciējot kriminālprocesu, pieteicēja darba pienākumiem aizdevumu izsniegšanā bankā, un norādīts, ka pieteicējs ir lūdzis izbeigt kriminālprocesu. Tiesa pamatoti secinājusi, ka neviens no paskaidrojumos norādītajiem jautājumiem nav saistīts ar policijas pieņemtā lēmuma par aresta uzlikšanu mantai paziņošanas izpildi, un, ka pieteicējam saistībā ar šāda lēmuma paziņošanas trūkumiem kriminālprocesā rastos nepieciešamība nodrošināt sava īpašuma saglabāšanu, lai novērstu mantas zaudējumu.

Paskaidrojumu mērķis nav bijis informēt banku par aresta uzlikšanu nekustamajiem īpašumiem. Nenoliedzami, paskaidrojumu pirmajā teikumā ir minēts par aresta uzlikšana īpašumiem, taču minētais fakts ir pieminēts tikai kā viens no iemesliem (otrs iemesls – kriminālprocesa uzsākšana), kāpēc tiek sniegti paskaidrojumi, taču to saturs nav vērsts uz bankas informēšanu par aresta uzlikšanu. Turklāt pieteicējam informāciju par aresta uzlikšanu nekustamajiem īpašumiem bija iespējams nosūtīt arī pa pastu, vai internetbankā, kas personai nerada izdevumus. Arī šajā gadījumā nebija pamata piemērot Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 13.panta pirmo daļu.

[5.3] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 97.pantam, nosakot mantiskā zaudējuma priekšnosacījumus un atlīdzinājuma apmēru, piemēro civiltiesību principus, ja likumā nav noteikts citādi. Līdz ar to, vērtējot, vai konkrētajā gadījumā ir pamats konstatēt zaudējumus (atrautā peļņa), pirmās instances tiesa pamatoti ir atsaukusies gan uz civiltiesību doktrīnas atziņām, gan uz Senāta Civillietu departamenta judikatūru, gan arī uz Civillikuma normām.

[5.4] Pirmās instances tiesa ir ievērojusi Administratīvā procesa likuma 249.pantu. Tiesa, izvērtējot pieteicēja argumentus, prasījumu par zaudējumu atlīdzinājumu ir vērtējusi atšķirīgi, proti, kā prasījumu par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu. Taču tas nedod pamatu uzskatīt, ka tiesa ir pārkāpusi prasījuma robežas.

Iesniegtie pierādījumi par nesekmīgiem darba meklējumiem neļauj secināt, ka atteikumu (uzaicināt uz pārrunām, nodibināt darba tiesiskās attiecības) pamatā ir bijis tas apstāklis, ka pret pieteicēju ir bijis uzsākts kriminālprocess.

Turklāt tiesas sēdē pieteicējs atsaucās uz Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2020.gada 14.jūlija normatīvo noteikumu Nr.94 „Valdes un padomes locekļu un personu, kuras pilda pamatfunkcijas, piemērotības novērtēšanas normatīvie noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr.94) 44.punktu. Saskaņā ar minēto normu pat personas sodāmība pati par sevi nav patstāvīgs pamats, lai atzītu, ka personas reputācija ir tāda, kas neļauj tai ieņemt vadošo amatu. Noteikumu Nr.94 44.punktā norādītie apstākļi ir pakļauti vērtēšanai.

Tā kā kriminālprocesa uzsākšana pret personu, aizdomās turētās personas statuss tajā un kriminālprocesa vēlāka izbeigšana paši par sevi nav uzskatāmi par apstākļiem, kas reputācijas dēļ liedz personai turpmāk ieņemt vadošu amatu kredītiestādē, nav pamata atzīt, ka iespējamo darba devēju atteikumu iemesls ir bijis pret pieteicēju uzsāktais kriminālprocess.

Motīvu daļa

[6] Apgabaltiesa konstatē, ka apelācijas sūdzību lietā ir iesniedzis tikai pieteicējs, līdz ar to apelācijas kārtībā tiks vērtēti pieteicēja prasījumi par zaudējumu atlīdzinājumu saistībā ar zibatmiņas un datora ar programmatūras iegādi, kā arī ceļa izdevumu un atrautās peļņas atlīdzinājumu. Par prasījumu daļā, kuru pirmās instances tiesa apmierināja, spriedums daļā ir stājies spēkā.

[7] Pieteicējs ir izvirzījis prasījumu par atrautās peļņas 116 078,67 *euro*, atlīdzinājumu. Apgabaltiesa konstatē, ka kriminālprocess, kurā attiecībā uz pieteicēju tika veiktas procesuālās darbības, tika uzsākts 2019.gada 1.aprīlī. Savukārt pieteicējs, kā to pamatoti konstatēja pirmās instances tiesa, vēl pirms kriminālprocesa uzsākšanas, proti, no 2018.gada 22.novembra, bija atstādināts no darba pienākumu veikšanas bez darba samaksas saglabāšanas (*lietas 1.sējuma 50.lapa*) sakarā ar /Nosaukums A/ dienesta izmeklēšanu, un ar 2018.gada 23.novembri pēc abpusējas vienošanās pārtrauktas pieteicēja darba tiesiskās attiecības.

No minētā secināms, ka dienā, kad tika ierosināts kriminālprocess, pieteicējs nav guvis materiālus ienākumus kā darba ņēmējs /Nosaukums A/ tādus viņš nav guvis arī kā pašnodarbinātā persona. Līdz ar to pieteicējs, izbeidzot darba tiesiskās attiecības ar /Nosaukums A/ pats bija uzņēmies risku par to, vai un kad viņam izdosies nodibināt darba tiesiskās attiecības ar citu darba devēju.

Valsts ieņēmumu dienesta apgabaltiesai sniegtā informācija (*lietas 2.sējuma 116.lapa*) apstiprina, ka laika posmā no 2019.gada 16.janvāra līdz 15.oktobrim pieteicējs saņēma pabalstus no Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras kopsummā 18 402,67 *euro*, iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārmaksu 317,32 *euro* no Valsts ieņēmumu dienesta, guvis ienākumus no metāllūžņu pārdošanas 8,40 *euro* apmērā, ienākumus no darījuma ar cita veida kapitāla aktīviem 11 387,63 *euro* apmērā.

Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 12.panta trešās daļas pirmais teikums noteic, ka, nosakot atrautās peļņas apmēru, lēmējiestāde vai tiesa ņem vērā vispārīgos riskus un konkrētā gadījuma apstākļus, kas ietekmē atrautās peļņas varbūtību.

Pieteicējs apelācijas sūdzībā uzstāj, ka tiesai lietā ir jānoskaidro patiesais cēlonis tam, ka pieteicējs ilgstoši nevarēja atrast jaunu darbu.

Apgabaltiesas vērtējumā spēja atrast darbu vislielākā mērā ir saistīta ar pašas personas subjektīvajām īpašībām, personas iekšējo pamudinājumu, kuru nevienai citai personai kā vērotajam no malas objektīvi nav iespējams nešaubīgi noskaidrot, līdz ar to arī pierādīt, un konkurenci darba tirgū kopumā un tā atsevišķajā segmentā. Turklāt pieteicēja prasība, lai tiesa pati noskaidro apstākļus saistībā ar pieteicēja nodarbinātību, ir pretrunā ar Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 10.panta otrajā daļā noteikto, ka atrautā peļņa ir jāatlīdzina, ja privātpersona spēj pierādīt, ka notikumu parastās attīstības gaitā peļņa tiktu gūta.

Apgabaltiesa no Valsts ieņēmumu dienesta apgabaltiesai sniegtās informācijas par pieteicēja ienākumiem 2019.gadā konstatē, ka pieteicējs bija guvis ienākumus no dažādiem ienākumu avotiem, līdz ar to reducēšanās pieteikumā vien uz atsevišķu ienākumu avotu – darba samaksu – pēc būtības nav pamatota.

Apgabaltiesas vērtējumā ierosinātais kriminālprocess objektīvi nekavēja pieteicēju meklēt ienākumu gūšanas avotus, un arī pieteicējs šādus pierādījumus nav iesniedzis. Pieteicēja iesniegtā informācija par atteikumiem, kurus viņš ir saņēmis kā pretendents uz vairākiem amatiem finanšu pakalpojumu tirgū, liecina par to, ka finanšu pārvaldīšanas nozarē pastāv sīva konkurence, kas pats par sevi nav nekas neparasts, un izskatāmajā gadījumā to nav pamata saistīt vienīgi ar pieteicēja individuālo situāciju saistībā ar ierosināto kriminālprocesu. Ievērojot, ka izskatāmajā gadījumā pieteicējs kriminālprocesa ierosināšanas dienā nebija uzskatāms par nodarbināto personu, nesaņēma darba samaksu un nav pierādījis atrautās peļņas gūšanas varbūtību, minētais pieteicēja prasījums ir noraidāms.

Apelācijas sūdzībā norādīts, ka pieteikuma 5.punktā „ietverts pieteikuma priekšmets – atrautā peļņa, kuras vienīgais cēlonis ir kriminālprocesā sagrautā profesionālā reputācija".

Apgabaltiesa pieteicēja viedoklim, ka viņa reputāciju ietekmēja vienīgi uzsāktais kriminālprocess, nepiekrīt, jo, kā izriet no lietā noskaidrotajiem apstākļiem, vēl pirms kriminālprocesa uzsākšanas pieteicējs no 2018.gada 22.novembra bija atstādināts no darba pienākumu veikšanas bez darba samaksas saglabāšanas sakarā ar /Nosaukums A/ dienesta izmeklēšanu. Pieteicējs nav vēlējies palikt darba attiecībās ar šo komersantu un ar nākamo dienu pēc abpusējas vienošanās piekritis pārtraukt darba tiesiskās attiecības.

No minētā secināms, ka pieteicēja izvēle nepiedalīties darba devēja dienesta izmeklēšanas procesā, tādējādi arī atsakoties no iespējas pierādīt savu darba devēja labā veikto darbību atbilstību tiesību normām, kas arī ir nevainojamas reputācijas pamatā, ir bijusi pieteicēja apzināta rīcība.

Ievērojot, ka pieteicējs pēc kriminālprocesa izbeigšanas tomēr atradis iespēju nodibināt darba attiecības finanšu pakalpojumu jomā, secināms, ka kriminālprocesa fakts pats par sevi nav ietekmējis pieteicēja kā lietpratēja profesionālo reputāciju. Pieteicēja grūtības noteiktā laika posmā atrast darbu apgabaltiesas vērtējumā saistāmas ar konkrētajā profesionālajā jomā pastāvošo konkurenci, nevis ar pieteicēja reputācijas vērtējumu saistībā ar kriminālprocesu.

Pieteicējs apelācijas sūdzībā argumentē, ka faktiem par pieteicēja darba attiecību pārtraukšanu ar /Nosaukums A/ nav nozīmes kaitējuma atlīdzinājuma noteikšanā un minētie apstākļi spriedumā nav vērtējami. Apgabaltiesa šādam pieteicēja viedoklim nepiekrīt, jo tiesai administratīvajā procesā ir objektīvi jānoskaidro visi lietas faktiskie apstākļi, kuriem ir nozīme lietas izskatīšanā.

[8] Vērtējot pieteicēja prasījumu par zibatmiņas 16,95 *euro* apmērā un datora ar programmatūras 593,95 *euro* apmērā iegādes izdevumu atlīdzinājumu, norādāms turpmākais.

Pieteicējs paskaidro, ka kratīšanā izņemto datoru *HP Compaq dc5800* un zibatmiņas ierīci nevarēja lietot periodā no 2019.gada 24.jūlija līdz 2020.gada 27.oktobrim, līdz ar to bijis spiests gan kādu laiku aizņemties datortehniku, gan vēlāk iegādāties jauno datoru un zibatmiņu. Minēto faktu apstiprinājums atrodams arī lietas materiālos. Proti, lietā esošie pierādījumi apstiprina, ka 2019.gada 31.jūlijā pieteicējs iegādājies zibatmiņas ierīci par 16,95 *euro* (*lietas 1.sējuma 44.lapa*) , 2019.gada 8.novembrī – portatīvo datoru HP 250 G7 un programmu *MS Office*, pirkums kopsummā 593,95 *euro* (*lietas 1.sējuma 45.lapa*).

Ģenerālprokuratūra uzskata, ka šādi izdevumi pieteicējam nav atlīdzināmi, jo kratīšanas laikā izņemtais dators un zibatmiņas ierīce viņam tika atdoti atpakaļ.

Ne pieteicējs, ne apgabaltiesa neapšauba, ka kratīšanas laikā no pieteicēja izņemti priekšmeti tika atdoti pieteicējam lietošanā, tomēr ar zināmu kavējumu. Ievērojot, ka pieteicējam kā modernajai pasaulei piederošai personai datortehnikas lietošanas nepieciešamība ikdienā nav apšaubāma, apgabaltiesas vērtējumā atlīdzināmo zaudējumu apmērā ir jāiekļauj tie izdevumi, kas pieteicējam neizbēgami radušies sakarā ar nepieciešamību nodrošināt datortehniku apstākļos, kad pieteicējam piederošie tehniskie rīki nepamatoti tika izņemti un ilgstoši netika atdoti personīgai lietošanai.

Līdz ar to lietā izšķirams, vai apstāklis, ka pieteicējs vairāk nekā gadu nebija tiesīgs izmantot savu datoru un ar to saistītos produktus (zibatmiņa un programmatūra), būtu pamats atlīdzināt pieteicējam mantiskos zaudējumus par nepamatoti radītām neērtībām saistībā ar datortehnikas izņemšanu un turēšanu pieteicējam nepieejamā vietā un veidā ilgāk par vienu gadu.

Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 10.panta pirmā daļa noteic, ka zaudējums šā likuma izpratnē ir mantiski novērtējams pametums, kas privātpersonai

radies iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesiskas vai nepamatotas rīcības dēļ kriminālprocesā vai administratīvo pārkāpumu lietvedībā.

Izskatāmajā gadījumā apgabaltiesas vērtējumā pieteicējam nav atlīdzināma datora (bez programatūras) pilna vērtība, bet tikai tā daļa, kas līdzvērtīga starpībai starp datora iegādes cenu un tā vērtību pēc datora viena gada lietošanas, jo, kā pamatoti norāda gan Ģenerālprokuratūra, gan arī pirmās instances tiesa, pēc izņemtā datora atdošanas pieteicēja rīcībā jau bijuši divi datori, kas pārsniedz pieteicēja mantisko stāvokli pirms kratīšanas un datortehnikas izņemšanas.

Lai aprēķinātu faktisko datora vērtības kritumu, pieteicējs pēc apgabaltiesas lūguma piedāvā pēc analoģijas piemērot likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11.^{5}panta 1.^{1}daļas 1.punkta „c" apakšpunkta normu nolietojuma norakstīšanai taksācijas periodā (gadā) skaitļošanas iekārtām 35 procentu apmērā.

Izskatāmajā gadījumā apgabaltiesai neizdevās atrast citu veidu, kā objektīvi un bez liekām izmaksām aprēķināt vienu gadu lietotā datora cenu, jo mantiskā ieguldījuma ekspertu pieaicināšana un samaksa par ekspertīzi nepamatoti sadārdzinātu tiesvedības izmaksas, kas ekonomiski nav izdevīgi un rada papildu nelietderīgas izmaksas. Ievērojot, ka analoģijas piemērošanas metode neierobežo pieteicēja cilvēktiesības, pieteicēja piedāvātās tiesību normas – likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11.^{5}panta 1.^{1}daļas 1.punkta „c" apakšpunkta – piemērošana pēc analoģijas ir pamatota un arī lietderīga.

No portatīvā datora HP 250 G7 pirkuma cenas 469 *euro* apmērā aprēķinot 35 procentus, aprēķināms pieteicējam izmaksājamais mantisko zaudējumu atlīdzinājums 164,15 *euro* apmērā par datora iegādi. Savukārt pieteicēja iegādātās zibatmiņas 16,95 *euro* un programmas *MS Office* iegādes izdevumi 124,95 *euro* apmērā ir atlīdzināmi pilnā apmērā, jo lietoto zibatmiņu ierīču, kā arī lietotās programmas *MS Office* otrreizējā pārdošana gan faktiski, gan tiesiski nav iespējama, tā tiek pārdota kā vienreizējs pirkums.

Summējot pieteicējam atlīdzināmo mantisko zaudējumu minētajās pozīcijās, kas Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 10.panta pirmās daļas izpratnē ir uzskatāms par mantiski novērtējamo pamatumu, secināms, ka tā apmērs ir 306,05 *euro,* kas ietver izdevumus par zibatmiņas, datora un programmas iegādi.

[9] Apgabaltiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtajā daļā noteiktajam pievienojas pirmās instances tiesas pamatojumam, kas sniegts saistībā ar pieteicēja prasījumu par 3,17 *euro* ceļa izmaksu kompensāciju un plašāku argumentāciju minētā prasījuma sakarā nesniedz.

Pieteicējs apelācijas sūdzībā atsaucās uz Kriminālprocesa likuma 361.panta 7.^{1}daļu, kurā ietverto pienākumu informēt hipotekāro kreditoru par mantai uzlikto arestu, pieteicēja ieskatā, procesa virzītājs nav izpildījis.

Apgabaltiesa nekonstatē, ka minētā tiesību norma uzliktu pieteicējam šo pienākumu procesa virzītāja vietā izpildīt, arī pieteicējs tam piekrīt, apelācijas sūdzībā norādot, ka minētājā tiesību normā noteiktais procesa virzītāja pienākuma izpildes uzaicinājums nav pieteicēja pienākums. No minētā secināms, ka pieteicēja ierašanās /Nosaukums E/ Latvijas filiālē ir bijusi pieteicēja iniciatīva, un ceļa izdevumi par šo pieteicēja vizīti nav atlīdzināmi.

[10] Apgabaltiesa sprieduma tekstā neatspoguļo pieteicēja argumentus par plašsaziņas līdzekļu lomu un to ietekmi uz pieteicēja reputāciju, jo prasījumi pret medijiem vai atsevišķiem žurnālistiem izvirzāmi vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Ievērojot, ka tiesai nav pienākuma detalizēti atbildēt uz katru procesa dalībnieku izteikto apsvērumu, kas ir arī procesuālās ekonomijas principa būtība, atbildes uz citiem pieteicēja argumentiem netiks sniegtas, jo tie nevar ietekmēt lietas rezultātu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, tiesa

nosprieda

apmierināt /pers. B/ pieteikumu daļā;

uzdot Ģenerālprokuratūrai viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas izmaksāt /pers. B/ mantiskā zaudējuma atlīdzinājumu 306,05 *euro* apmērā;

pārējā daļā pieteikumu noraidīt;

piespriest no Latvijas Republikas par labu /pers. B/, personas kods /personas kods/, samaksāto valsts nodevu 90 *euro* apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesneses:

I.Kaļiņina S.Liniņa R.Paegle